

Martin Krpan

I.

Močilar mi je časi kaj razkladal o nekdanjih časih, kako so ljudje živeli in kako so imeli to in to reč med sabo. Nekoč v nedeljo popoldne mi je v lipovi senci na klopi pravil naslednjo povest:

V Notranjem stoji vas, Vrh po imenu. V tej vasi je živel v starih časih Krpan, močan in silen človek. Bil je neki tolik, da ga ni kmalu takega. Dela mu ni bilo mar, ampak nosil je od morja na svoji kobilici angleško sol, kar je bilo že tistikrat ostro prepovedano. Pazili so ga mejači, da bi ga kje nehotoma zalezli; poštenega boja z njim so se bali ravno tako kakor pozneje Šempiharja. Krpan se je vedno umikal in gledal, da mu niso mogli do živega.

Bilo je pozimi in sneg je ležal krog in krog. Držala je samo ozka gaz, ljudem dovoljena, od vasi do vasi, ker takrat še ni bilo cest kakor danes. Nesel je Krpan po ozki gazi na svoji kobilici nekoliko stotov soli; kar mu naproti prižvenketa lep voz; na vozu pa je sedel cesar Janez, ki se je ravno peljal v Trst. Krpan je bil kmečki človek, zato ga tudi ni poznal; pa saj ni bilo časa dolgo ozirati se; temveč prime brž kobilico in tovor z njo, pa jo prenese v stran, da bi je voz ne podrl. Menite, da je to Krpana kaj mudilo, ka-li? Bilo mu je, kakor komu drugemu stol prestaviti.

Cesar, to videvši, veli kočjažu, da naj konje ustavi. Ko se to zgodi, vpraša silnega moža: „Kdo pa si ti?“

Ta mu da odgovor: „Krpan mi pravijo, doma sem pa z Vrha od Svete Trojice, dve uri hoda od tukaj.“

„I, kaj pa nosiš v tovoru?“ vpraša cesar dalje.

Krpan se naglo zmisli in reče: „I, kaj? Kresilno gobo in nekaj brusov sem naložil, gospod.“

Na to se cesar začudi in pravi: „Ako so brusi, pokaj so pa v vrečah?“

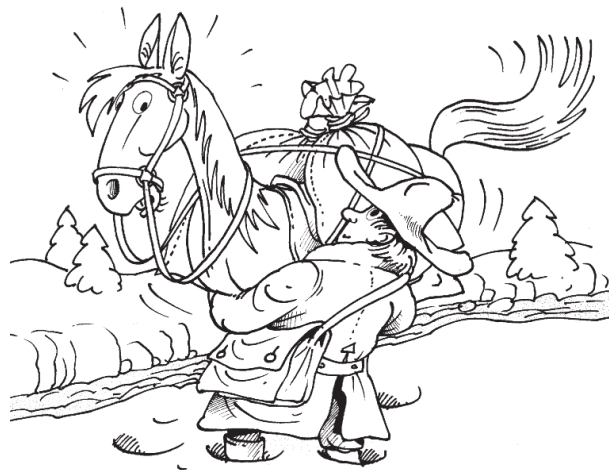
Krpan se ne umišlja dolgo, ampak urno odgovori: „Bojim se, da bi od mraza ne razpokali; zato sem jih v slamo zavil in v vrečo potisnil.“

Cesar, ki mu je bil menda silni možak všeč,

dalje pravi: „Anti veš, kako se taki reči streže. Kaj pa, da si konjiča tako lahko prestavil? Res nima dosti mesa; pa ima vsaj kosti.“

Krpan se malo zareži in pravi: „Vem, da imajo vaši konji več mesa; pa vendar ne dam svoje kobilice za vse štiri, ki so tukaj napreženi. Kar se pa tiče prestavljanja, gospod, upam si nesti dve taki kobilici dve uri hoda in to še dalj, če je treba.“

Cesar si misli: to velja, da bi se zapomnilo – in veli pognati.

Minilo je potem leto in nekateri dan. Krpan je pa zmerom tovoril po hribih in dolinah. Kar se pripeti, da pride na Dunaj strašen velikan, Brdavs po imenu. Ta je vabil kakor nekdanji Pegam vse junake našega cesarstva v boj. Ali cesar pa tudi ni imel boječih ljudi, da bi dejal: nihče si ni upal nadenj; toda kdor se je skusil z njim, gotovo je bil zmagan. Velikan pa ni bil mož usmiljenega srca, ampak vsakega je umoril, kogar je obvladal.

To je cesarju začelo iti po glavi: „Lejte si no! Kaj bo, kaj bo, če se Brdavs ne ukroti? Usmrtil mi je že vso največjo gospodo! Presneta reč vendar, da mu nihče ne more biti kos!“

Tako je cesar toževal, kočijaž ga je pa slišal in pravi: „Cesarost, ali več ne morete pametovati, kaj se je godilo predlansko zimo blizu Trsta?“

Cesar vpraša nekoliko nejevoljen: „Kaj neki?“

Kočijaž odgovori: „Tisti Krpan, ki je tovoril s

kresilno gobo in brusi, ne veste, kako je kobilico v sneg prestavil, kakor bi nesel skledo na mizo? Če ne bo Krpan Brdavska premogel, drug tudi ne, tako vam povem.“

„Saj res,“ pravi cesar, „precej se mora ponj poslati.“

Poslali so veliko, lepo kočijo po Krpana. Ta je bil ravno tačas natovoril nekoliko soli pred svojo kočjo; mejači so bili pa vse čisto ovedeli, da se zopet napravlja po kupčiji. Pridejo tedaj nadenj ter se ga lotijo; bilo jih je petnajst. Ali on se jih ni ustrašil; pisano je pogledal in prijel prvega in druge z njim omlatil, da so vsi podplate pokazali.

Ravno se je to vršilo, kar se v četrter pripelja nova, lepa kočija. Iz nje stopi cesarski sel, ki je vse videl, kar se je godilo, in naglo reče: „Zdaj pa že vem, da sem prav pogodil. Ti si Krpan z Vrha od Svete Trojice, kajne?“

„Krpan sem,“ pravi ta, „z Vrha tudi, od Svete Trojice tudi. Ali kaj pa bi radi? Če mislite zavoljo soli kaj, svetujem, da mirujete; petnajst jih je bilo, pa se jih nisem bal, hvala bogu; samo enega se tudi ne bom.“

Sel pa reče na to: „Le urno zapri kobilo v konjak pa se hitro pražnje obleci, pojdeva na Dunaj do cesarja.“

Krpan se neverno pogleda in odgovori: „Kdor če iti na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj, to sem

slišal od starih ljudi; jaz ga pa menim s sabo nositi, koder bom tovoril in dokler bom tovoril.“

Služabnik mu pravi: „Nikar ne misli, da šale uganjam.“

„Saj bi tudi ne bilo zdravo,“ reče Krpan.

Nato zopet govori sel: „Kar sem ti povedal, vse je res. Ali več ne veš, kako si bil umaknil predlansko zimo kobilico kočiji s pota? Oni gospod na vozu je bil cesar, pa nihče drug. Le poslušaj. Prišel je zdaj na Dunaj hud velikan, ki mu pravimo Brdavs. Tak je, da ga nihče ne ustrahuje. Dosti vojščakov in gospode je že pobil; pa smo rekli: če ga živ krst ne zmore, Krpan ga bo. Lej, ti si zadnje upanje cesarjevo in dunajskega mesta.“

Krpana je to s pridom utešilo ter jako dobro se mu je zdelo do vsega, kar je slišal, in reče tedaj: „Če ni drugega kakor tisti prekleti Brdavs, poslušajte, kaj vam pravim! Petnajst Brdavsov za malo južino, to je meni toliko, kolikor vam kamen poriniti čez lužo, ki jo preskoči dete, sedem let staro; samo varujte, da me ne boste vodili za nos!“

To reče in brž dene sol s kobile, kobile pa v konjak, gre v kočjo ter se pražnje obleče, da bi ga pred cesarjem ne bilo sram. Ko se preobuje, priteče ven in sede v kočijo ter naglo zdrčita proti Dunaju.

1. Vas, v kateri je živel Krpan: (_) _ _
2. Kakšen človek je bil Martin Krpan? _ _ _ (_) _ _ _ _
3. Kaj naj bi bil nosil Krpan v tovoru? _ _ _ _ _ (_) _ _ _ _ _
4. Konj res nima dosti mesa, pa ima vsaj _ _ _ _ _ (_)
5. Kam da Krpan kobilico? V (_) _ _ _ _ _
6. Kje je sedel cesar Janez? _ (_) _ _ _ _ _
7. Krpan je tovoril po hribih in _ _ _ _ _ (_) _ _ _
8. Kdo je pripovedoval to povest? _ _ _ _ _ (_) _ _

Geslo ti pove, koga naj bi Krpan premagal.

(_) (_) (_) (_) (_) (_) (_) (_)
 1 2 3 4 5 6 7 8